

Морально-етичні цінності українського народу

«...Старих шануйте, як отця, а молодих — як братів...

У домі своїм не лінуйтеся, а за всім дивіться...

Недужого одвідайте, і чоловіка не миніть, не привітавши, добре слово йому подайте...

А коли добре щось умієте — того не забувайте, а чого не вмієте — то того учітесь...»

Володимир Мономах
“Повчання дітям”

Кожен народ упродовж багатьох віків свого існування здобуває неабиякий досвід.

В основі цього досвіду завжди лежить те, що варто цінувати найбільше.

Неповторний та самобутній етикет має і український народ. До числа найпоширеніших, найвідоміших моральних уявлень українців належать повага до старших, любов до рідної землі, гостинність, працелюбність

Для українців цінністю
споконвіку була рідна
земля, Батьківщина.
Вона для нас - матінка,
годувальниця.
Шанувати її треба так
само, як і рідну неньку: “
Матір не купити, не
заслужити ”.

Земля позначалася святістю й недоторканістю, її не дозволялося ображати, сварити, проклинати чи то навіть бити лозиною, товкти ногою. Казали: «Не бий землі – не дасть хліба». Відповідно й хліб шанувався як святиня: якщо в часі обіду кусник хлібчика випав з рук, його належало підняти й поцілувати

Передусім шанувалося почуття любові до батьків. Ця етична вимога, що відповідала Божій заповіді «Шануй вітця твого і матір твою», втілювалося в народних прислів'ях та приказках: «Хто мамку зневажає, того Бог карає»; «Хто не слухає неньку, послухає біду»; «За мамині сльози – Бог долю зморози»; «За маму і тата – тяжка розплата».

Моральним обов'язком дітей була допомога батькам по господарству, догляд за ними у разі хвороби, немічності, вияв повсякчасної уваги, шани й турботи. «Якби я ся вирік тата-мами,— говорили в Карпатах, — то мене би ся Бог вирік».

До найбільших цінностей нашого народу споконвіку належить і мова. Цю моральну норму втілює прислів'я:

“Хто своєї мови цурається, той сам себе стидається”.

Українці називали свою мову калиновою,
солов'їною, барвінковою.

Колискова

Материнська ніжна мово!

Мово сили й простоти,-

Гей. Яка ж прекрасна Ти!

І. Багрянний

Чи не найбільшою чеснотою українці завжди вважали працелюбність. Цю рису прагнули змалку прищепити дітям. За ставленням до праці оцінювали моральні якості людини.

Ледарство, недбальство, нехлюйство всіма засуджувалися. Найшанованіший герой в українців - трудар. Натомість неробство завжди в Україні засуджували: “На язык гарячий, до роботи ледачий”.

Одним з найурочистіших свят у наших предків було свято врожаю - Січень. Поступалося весіллю.

Нашому народові з діда-прадіда були властиві шанобливе ставлення до інших та доброзичливість. Привітати знайомого, сусіда, подорожнього, розпитати про здоров'я та родинні справи - неписаний моральний закон, що не втратив своєї сили і до сьогодні.

Тут люд осілий. Тут
шанують труд.
І рух дають і кругові, і
кросну.
Кують залізо із місцевих
руд
І мають славу дуже
розголосну.
Л. Костенко

Дітей змалку привчали вітатися із старшими під час зустрічі, навіть якщо людина незнайома. Цей звичай і досі живе в українських селах та містечках.

Виявом доброзичливості є етикетна відповідь на привітання: “Дай, Боже, здоров`я”. У багатьох місцевостях України для вітання з тими, хто в цей час працює, послуговуються висловом “Боже, помагай!”. І нині вживаними є словесні формули вітання-побаження: “З неділею святою будьте здорові!”, “Зі святом будьте здорові!”.

Збереглося цікаве спостереження видатного українського вченого - мовознавця Олександра Потебні про вживання пошанного Ви в родинних стосунках. Учений зауважував, що українці зверталися на Ви навіть до старших братів і сестер, якщо вікова різниця сягала десяти років.

Виявом
доброзичливого
ставлення до інших
людей є славнозвісна
українська
гостинність. В Україні
кажуть:
“ Клади перед
людьми хліб на столі,
будеш у людей на
чолі ” .

В усіх українських землях здавна поширений звичай запросити гостя до хати, пригостити або обдарити чимось. Гостеві в Україні пропонують найзручніше місце, пригощають найкращими наїдками. “Любого гостя весною частують медком, а восени молочком”, - свідчить українське прислів'я.

Однією з найважливіших вимог народної моралі була діяльна любов до людей, що перш за все мала виявлятися у наданні допомоги ближньому.

Головним моральним обов'язком була, передусім, поміч тій людині, яку спіткало нещастя. Хворим носили їжу, допомагали по господарству, погорільцям надавали притулок,

Надзвичайною зворушливістю в людських стосунках відзначалася турбота про вдову. Не залишали без допомоги і вдівця – до нього приходили доглянути за дітьми, зварити їм їсти. Особливо піклувалися про сиріт: носили їм гостинці, призначали «завітців» (опікунів); велика моральна відповідальність за їх виховання лягала на хресних батьків.

Морально-етичні засади українських культурних традицій завжди втримували український народ на щаблі високої духовності й надавали йому сили в найважчих випробуваннях фізичного, духовного і морального ґатунку. Морально-етичні норми пов'язувались з естетичними уподобаннями, бо мораль була невіддільною від краси душевної й краси в побуті.

Використана література:

1. Стельмахович М. Т. Народна педагогіка. -К.: Рад.школа, **1977.**
2. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори.-К.: Рад.школа, **1983.**

Проект підготувала учениця **9-Б** класу
ЗОШ **№ 58** м. Запоріжжя
Богданова Ксенія.
Вчитель: Зелена Наталя Миколаївна
спеціаліст вищої категорії.

